

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknél, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.
Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

A főgymnasium ügye.

Nyitra város képviselőtestületének szeptember havi közgyűlésén szóba került a helybeli főgymnasiumnál működő tanárok anyagi ellátása, melyre nézve a képviselőtestület egyértelműleg abban a nézetben volt, hogy az mihamarább javításra és végleges rendezésre szorul.

Meg vagyunk győződve róla, hogy az illetékes tényezők között nincs egyetlen egy sem, mely ebben a dologban a képviselőtestülettel egyet nem értene. A főgymnasium tanárok — mindig az iskola fentartók által alkalmazott világi tanárokról van szó — anyagi helyzete két tekintetben szolgáltat okot jogos panaszra. Először is a fizetésük jóval alul marad az állami középiskoláknál alkalmazott tanárok fizetésénél, s ebben a tekintetben legrosszabbul állanak a várostól fizetett tanárok; másodsorú nincs biztosítva a nyugdíjgényük, s ebből a szempontból a helyzetüket elviselhetetlennek kell mondanunk. Manap már a legutolsó hivatalszolgának is van biztosított nyugdíja, e nélkül rendes hivatalos állásoknak a létesítése nem is képzelhető.

A tanárok anyagi helyzetének ez a mostohasága, jövőjüknek ez a sehol másutt nem tapasztalt bizonytalansága okozza

azt, hogy a középiskolai tanárságra képzett fiatal tanerők csak kényszerűségből vállalnak állást a nyitrai gymnasiumnál, alkalmazásukat csak átmeneti, ideiglenes állapotnak tekintik, s a legelső kedvező alkalommal eltávoznak rendes fizetési viszonyok között leledző, többnyire állami tanintézetekhez.

Ennek folytán nincs meg a tanári kar személyzetében az a kívánatos állandóság, mely nagy mérvben szükséges ahhoz, hogy valamely intézetnek a működése magas színvonalon maradjon, hatása az ifjúságra ne csökkenjen, s az érintkezés a szülők és a tanárok között pedagógiai fontosságából semmit ne veszítsen.

Nyitra város képviselőtestülete ezeket az okokat mérlegelve elhatározta, hogy az említett bajok orvoslását küldöttségileg fogja kérni a közoktatásügyi kormánytól. Most tehát úgy áll a dolog, hogy a tanári fizetések végleges rendezése céljából október hó folyamán küldöttség fog járni Berzeviczy miniszternél, a kinek elhatározásától függ tanáraink ügyének az eldöntése.

Rendes szokása az Nyitramegyének és Nyitravárosnak, hogy ha már jól alaposan kifirkálta magát a minisztériumokhoz intézett felterjesztésekkel, és ha az elutasító kegyelmes válaszok ostyájában jó adag keserű labdacot nyelt le, akkor

azután neki fekszik és fokozott virtussal küldöttséget meneszt a kegyelmes urak színe elé, hogy ily módon erősebb nyomtétot adjon igazainak.

Sajnos azonban nem tudunk visszaemlékezni egyetlen egy olyan küldöttségre sem, mely a vármegye, vagy a város javára valami jót kieszközölt volna. Alázatos hajlongásokon egyrésztől, mézes-mázos, de üres szavakon kívül más részről, ezek a deputációk egyebet nem eredményeztek.

És ez természetes is. Politikai faktorok vezették rendesen ezeket a küldöttségeket a kormány elé, olyan emberek, a kiket itthon, a szűkebb hazájukban kis isteneknek tart a hízélgéshez szokott szolgálkúság, de a kik oda fönn keveset nyomnak a latban, mert jól tudják róluk az illető kormányférfiak, hogy akár teljesítik a kérésöket, akár nem, azért ők változatlanul hű mamelukjai lesznek a kormánynak. Ilyen faktorok vezérlő közreműködése nem csak, hogy nem lendít az ügyön, de sőt árt annak, mert a milyen gyengének tartja a kormány az ily faktorok akaratát és a minő csekély fontosságot tulajdonít a fellépéseknek, épp olyan gyengének véli az ily „vezető” faktorok körül csoportosult érdekképviseletnek az erejét.

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Eisenerz.

„Scheiden thut wehe”. Ugyan ki találta fel ezt a szólamot? II. Ferdinand német császár bizonyára nem; de használni használta, még pedig 1621. június 22-én, amidőn Maria-Zellből búcsuzott. Kisdéd zarándokcsapatunk is hasonló kedélyhangulatban volt; pedig mi nem is azért mentünk oda, hogy a német császár által Prágában aznap kivégeztetett lázadók lelkük üdvéért imádkozzunk. De hát hiába. Mindennek vége van. Korán reggel ott állott a megrendelt két kocsis szállónk előtt. Akarva nem akarva, engedelmességednk kellett — a kedves utimarsalnak. De bucsuszóra bementünk még a templomba, a mely már 4 órakor reggel nyitva van.

Szebb reggelt lehetetlen elképzelni. Előtte való nap estefelé megeredt az eső, a mi csak az idén volt ritkaság; éjjel elállott és most elénk tárult a ködfátyolképes panorama. Annyi topografiai ismeretem nincsen, hogy hamarjában megállapítani tudnám, ha valjon a „Tonion” vagy a „Student” havas volt-e, — esetleg talán a „Sauwand”? Bármelyikük volt is légyen, de szép volt, amidőn a nap legelső sugára tarfejét érte. Fuva-

rosunk magyarazgalt valamit, de ki fog most reá hallgatni? A természet szólt hozzánk a maga közvetlenségével. Régi szólás, hogy a ki nem tud imádkozni, menjen a tengerre. Lehet, hogy megtanul, talán viharban, veszélyben, midőn az élet-ösztön és a haláltól való félelem ráveszi; de sokkal ideálisabb, lelki szemünket, semmisségünk érzetében, a két hegyláncolat közé zárt völgyből, — végig jártatva azt a csörgedező patak habjain, a rétek és fenyvesek zöldjén, és az égbé törő sziklacsúcsokon — oda fel az azurkék égboltozat felé irányítani. A magasztosnak ez az érzete csendet parancsolt az ajaknak. Annál többet élvezett a szem. Csendes melázásunkból kizavart a kocsis, ki ostorával jobbfelé mutogatott egy szédítő magasságban elhúzódó sziklafalra. Körülbelül a közepé táján kerek nyílás van. Azt tartja a néphit, hogy a ki ezen át nem lát — már t. i. az útról — nem jön többet Marai-Zellbe. Nekünk tehát van reményünk visszatérhetni, mert észrevettük a nyílást és át is láttunk azon.

Sok helyütt igen meredek az út, annyira, hogy le kellett szállnunk; még így is folytonos pihenőre volt szüksége a lónak. Teljes öt órát vett igénybe az út. Végtere *Seeviesen* meghozta a nyugalmasabb kocsizást. Jól vette ki magát baloldalt egy magas, hegyes sziklán álló zerge.

Színe mutatta, hogy nem eleven, hanem fából van faragva és feketére festve. Mert ez időtájt rozsdás színű a zerge.

Auseewiesen jó pihenővel kínált. Itt kezdődik a vicinális, melyre tagjainkat bizni akartuk. Kain volna a vasuti vendéglő tulajdonosának a neve; a mely név azonban sehogyan sem illett a vendéglőben uralkodó kedélyességhez. Éltesebb bácsik paroláztak hol egymással, hol az őket kiszolgáló személyzettel. Vig kedélyű volt itt mindenki. Még a nélkülözésekhez nem szokott vonatvezető is. Különben igen ügyesen csinálta a dolgát. Műértő szemével észrevette, hogy épen javában falatozó társaságunk szívesen veszi szolgálatát; s egész kedélyesen szólt hozzánk: „Tessék csak egész nyugodtan ebédelni, nélkülöm amúgy sem indul a vonat.” Kisdéd csapatunk elnöke egy korsó sörrel honorálta szíveségét. Feltűnt, hogy az utazást illetőleg valódi demokraták itt az emberek. Harmadik osztályú kocsikban utaznak. Az egyik hölgyet figyelmeztették, hogy turista ráhája elszakadt. Mosolygott és rámondta: „dass gehört zu der Luftveränderung”. De a kocsik is szellősek voltak, a mi jól esett az akkori hőségben.

A vidék nem igen érdekes; vagy talán a szemünk annyira hozzászokott már a külön lát-

A nyitrai gymnasium ügyében eljáró küldöttség megalakításánál, ezt a körülményt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Helyes az, hogy a képviselőtestület végredülőre akarja vinni az ügyet, s e végből sok irka-firka helyett előszóval akarja a minisztert informálni a gymnasium viszonyairól, a személyes megjelenés hatásával akarja az ügy sikerét előmozdítani. Ezt mindenesetre csak helyeselni tudjuk, de az ügy érdekében kívánjuk, hogy az eljáró küldöttség ne legyen politikai gíázok körül csoportosult monstre deputáció, melynek már az összeállításából is kiérzik az alázatos udvarlási hajlandóság, hanem legyen az a küldöttség az illetékes körök nem nagyszámú, de annál tekintélyesebb képvisellete.

Az illetékes körök a jelen esetben az iskolafentartók, a piarista rend, a püspök és a város. Ezekhez tartozik a gymnasium ügye, s az ő részvételük és hozzájárulásuk nélkül a miniszter ebben az ügyben nem dönthet és nem is fog dönteni, mert ellenkezik a dolog természetével, ellenkezik a kultuszminiszterium gyakorlatával is, hogy valamely intézetnél az anyagi ügyek rendeztessenek, a nélkül, hogy a legtüzetesebben meg nem állapítatnék egyfelől az eddigi fentartók, másfelől a közoktatási kormány hozzájárulási kötelezettsége.

Ez okból abban az esetben is, ha a küldöttség eredménytelül fog eljárni, a fizetésrendezést okvetlenül meg kell előzniök a fentartókkal folytatandó tárgyalásoknak. Már ez az egy körülmény is indokoltá és szükségessé teszi, hogy az eljáró küldöttségben képviselve legyen a kegyes tanítórend, mint intézetfentartó, és nem csak, mint tanhatóság, továbbá a püspök és végül a város. Ebben az összeállításban a küldöttség nem lenne a város képviselőtestületének a küldöttsége, a hogyan a közgyűlésen kontemplálták de nagyon helytelenül, hanem lenne az illeté-

kes-iskolafentartók küldöttsége, melyben a város is, mint egyik fentartó, a képviselőtestület néhány tagja által képviselve lenne.

A küldöttségnek nem lesz nehéz meggyőzni a minisztert az iskolafentartók kérésének méltányos voltáról. Ezek ugyan is elmentek az áldozatkészség végső határáig, a piarista rend és a püspök megtették mindent, hogy a gymnasiumot a szükséges tanerővel ellássák, és a város is áldozott annyit, a mennyit szorult anyagi viszonyai között áldozhatott. Most már a közoktatásügyi kormányon van a sor, hogy tegye meg a maga részéről is azt, a mi még szükséges az intézet fentartásához. Huszonnyolc ezer koronát szed be évenként a kormány tandíj fejében a gymnasiumtól. Ez a tekintélyes összeg módosít ad a kormánynak a gymnasium kötelezősége szerű felegetésére. —y.

Keresztény cégek pártolása. Magyarországon a keresztény társadalom gyengeségének egyik nagy okát abban találjuk meg, hogy a közgazdaságnak nagyfotosságú ága, a kereskedelem majdnem teljesen kiesett a keresztények kezéből és idegen elemeknek a kezeibe siklott át.

Ez nemcsak keresztény, hanem magyar nemzeti szempontból is igen sajnálatos jelenség, melyből már eddig is nagy bajok származtak, idővel pedig, ha el nem enyésztetjük, a nemzeti élet-erőt sorvasztó betegségek fejlődhetnek ki belőle.

A magyar elem, mely a közgazdasági ágak közül eddig jobbra csak a mezőgazdaságot és a kis ipart művelte, ezeken a tereken ma már nem találhatja meg elegendő számban azokat a forrásokat, melyekből megélhetésének és boldogulásának az eszközeit vehetné. A mezőgazdaság és a kis ipar már nem elégségesek a keresztény magyar lakosság azon részének fentartására, mely nem az értelmi pályát választotta élethivatásának.

Világosan kifejezésre jut ezen gazdasági ágak fentartó erejének elégtelensége az egyre növekedő kivándorlásban, melyhez a legnagyobb kontingenst a mezőgazdák, mezőgazdasági munkások és a kis iparosok szolgáltatják.

Ilyen viszonyok között, ha fenn akarjuk tartani az ország keresztény lakosságának azt a részét, mely a mezőgazdaság és a kis ipar terén

ma már megfelelő életkeresetet nem találhat, kénytelenek vagyunk számára újabb keresetforrásokról gondoskodni. E tekintetben nem igen várhatunk támogatást az államtól, mert a liberális állam itt Magyarországon elég könnyelmű arra, hogy nem törődve a keresztény lakosság érdekeivel, a keresetforrásokat szabad prédával odaadja az élelmességnek, mely ezt a lelketlen versenyt alaposan kihasználja. A liberális államnak mindegy az, hogy kinek a kezében vannak az ország véredényeit alkotó gazdasági ágak, csak folyjon be az adó, mely az állami kiadások fedezésére szükséges.

Ámde a hazai társadalomnak, melyben még van józan belátás és hazaszeretet, nem lehet mindegy, vajjon a keresztény magyar lakosság kezeiben vannak-e a gazdasági erőforrások, vagy másokéban, a kiket az üzleti érdekszálakon kívül más kapocs nem köt a hazához. A magyar társadalomnak át kell éreznie azt, a minek átérésére a liberális kormányok képtelenek, hogy a hazát csak úgy tarthatjuk fenn, a magyar nemzet életét és uralmát ezen a földön csak úgy biztosíthatjuk, ha lehetővé tesszük azt, hogy a gazdasági erők az ország nagy zömét alkotó keresztény lakosság kezeiben gyűljenek össze.

Korlátolt, vagy gonosz lelkű és hazafiatlan ember az, aki ennek a tételnek az igazságát tagadja.

A gazdasági erőgyűjtésnek pedig keresztény magyar szempontból elengedhetetlen feltétele az, hogy a kereskedelem minél előbb keresztény kezekbe kerüljön. Erre kell minden erőnkkel törekednünk, s ehhez a célhoz két dolog szükséges. Először az, hogy a keresztény lakosság sokkal nagyobb számban adja fiait a kereskedelmi pályára; másodsor, hogy a keresztény vásárló közönség a keresztény kereskedő cégeket felkarolja és minden kitelhető támogatásban részesítse.

Itt Nyitrán virágzó fűszerkereskedések vannak keresztény kézen, régi firmák, vagy regieknek a folytatásai. Ugyanaz a közönség, mely ezeket a cégeket évtizedek óta fentartja, vajjon miért nem tarthatna fenn más branchéba tartozó üzleteket, miért kell Nyitrán megbuknia a keresztény rövidárusnak, divatárú, kalap, játékszer stb. kereskedőnek? Jobb az a keresztény publikumra nézve, ha ezek az üzletek nem keresztényeknek a kezeibe kerülnek? Előnyösebb az, ha penzünkkel olyanokat gazdagítunk, akik a mi társadalmi törekvésinktől távol állanak, eletterheinkben nem osztozkodnak, egyedül a meggazdagodás és a faji különválás érdekeit szolgálják, s nyakunkra növevéreinket minden térről leszorítani törekednek?

ványosságokhoz, hogy az itteni környék elvesztette minden vonzó erejét. Egy biciklista kacérokodott vonatunkkal, úgy játszott vele, akár a macska az egérrel. Apró-cseprő állomások következtek egymásra, valamennyi feltartóztatta vonatunkat; maga a vonatvezető is megsajnálhatott bennünket, mert teljes éészvételrel vigasztalt: „Die Herren, werden bald überstanden haben die angenehme Fahrt.“ A sok megállást és kocsioltást bizonyára az egész völgyet ellepő vasgyárak teszik szükségessé.

Thörl fölött egy várnak romjai láthatók; az ököljög korszakát juttatják eszünkbe. E völgyben is uralkodott „a ki bírja, marja“ elve; kivált a Mária-Zelbe zarándoklókka éreztették azon „ritterek“, kiknek utódai mostanában talán büszkén nyomatják névjegyeikre a hangzatos címet: „Ritter von und zu N“. Őseik pedig közönséges rablók voltak és lovagoknak csak maguk között nevezték egymást. Ezek ellenében es a zarándokok védelmére épült a 15-ik században a thörlí vár, mert már sem Zsigmond császár rendelete, sem a bázeli zsinaton kimondott egy-

házi átok, nem voltak elegendők a rablólovagok megfékezésére.

Kapfenberghen átszállnunk kellett és várakoznunk. A meglehetősen számú utas mind a vasuti vendéglő kertjébe sietett, hogy a fák árnyában keressen menedéket a nap heve ellen. Mi négy nyelven beszélünk össze-vissza, a jóképű vendéglős mégis ránk ismert. „Die Herren sind Ungarn, nicht wahr? — mondta udvarias fejbólintás kíséretében. Udvariassága és beszédes közeledése jól esett a vicinális vonat tolatásai közben elvezett lökődések után. Tőle tudtuk meg, hogy e völgyben körülbelül 6000 lakos van és közülük 2000 a gyári munkás. Igen érdeklődött hazánk ideai gabonatermése iránt, mert hogy ők a mi gabonánkra vannak utalva és viszont mi az ő iparcikkeikre. Erre már azután rámondta valamelyikünk: „Igen, önök megveszik olelson a mi gabonánkat és mi drágán az iparcikkeiket. Könnyű önöknek dícselkedni, hogy ilyen, meg amolyan ipari és kulturintézményeik vannak; de volnának e, ha a magyarok nem védtek volna országukat török, tatár ellenében?“

De már sietnünk kellett *Leoben* felé. Közbenesest még *Bruck an der Mur*. Szép gazdaságokat, rendben tartott gyümölcsültetvényeket láttunk a vasut mentén, a köszénbányáknak pedig len egész legiója jelezte *Leoben* közelletet.

*Leoben*ben annyi érkezésünk volt, hogy megnézhettük a Xav. szt. Ferencz tiszteletére épült gyönyörű templomot és a város belsejét amúgy hamarjában. A tágas és csinos piac közepén áll egy emlékmű, melyet a város 1717-ben emeltett halálból, hogy az isteni gondviselés megszábadította a fekete halál járványától.

Hét perc alatt elértük *Donawitz* állomást. Itt értettem meg az „O. A. M.“ betűknek értelmét, amelyekkel utközben sokszor találkoztunk. Annyit jelentenek, mint: „Oesterr. Alpine Montangesellschaft.“ Ez a tulajdonosa az egész vidék vasműveinek és köszénbányáinak. *Donawitz*ben vannak a legmodernebb kohók; állítólag nem is volna párjuk egész Európában, mert az egyik olvasztóban naponta majdnem 4000 métermássa nyersvasat állítanak elő. Hozzágondolandó, hogy a kohók sohasem pihennek, sohasem hálnek ki;

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószert.

Hegyibe még selejtes árukat hoznak forgalomba, s azokat a gyanútlan közönségnek magas áron eladogatják.

Sokáig éreztük hiányát egy keresztény divat-áru kereskedésnek. Most már ott áll a vármegye utcában előkelő helyen a fényes üzlet, melynek áru készlete bármely nagy városnak az igényeit is kielégíthetné. Tulajdonosa a keresztény ügy szolgálatában érdemeket szerzett ember, a kit tiszteletre méltó helyekről kapott ajánlólevelein kívül, eddigi közigazgatási tevékenysége is ajánl a pártolásra, mint olyant, aki azt teljes mértékben megérdemli.

E sorok egyébként összes keresztény kereskedőink érdekében irattak, a kiket ha felkarolunk, ezzel nagyon közelről csak a saját ügyünket karoljuk fel. (f.)

A „szabadgondolkodók“ római kudarca.

Az egész világ szabadgondolkodói egyetemes kongresszust tartottak e napokban. Hol? — Rómában; mintha Rómának volna legnagyobb szüksége arra, hogy falai közt tüntessenek akár a pápaság ellen egyenesen, akár pedig az olasz államhatalom mellett, mint amely a pápaságot látszólag legyőzte — másféleképpen. Az a harminc év ugyanis, a mióta az olaszkirály Rómában székelt, mintha ennyinek felelne meg a pápaság kétezer éves történetében.

Volt már a kereszténység közös feje ennél jóval hosszabb ideig idegenben. Részint mint nagy ur, de olt mint üldözött menekülő, szegényen, mindenétől kifosztva. Őrizet alatt rabságra kárhoztatva. És hová lettek az üldözött gögös oligarchák, a hatalmas köztársaságok, a rettegett uralkodók, kik egyidőre könnyelműen packáztak a pápasággal? — Megmondjuk hová lettek. Az oligarchák utódai most macaronit esznek a velencei lidon vagy a nápolyi molon; a gögös köztársaságok jelentéktelen vidéki városokká zsugorodtak össze, melyek polgárai most a zarandokok és turisták erszényéből elősködnek, s a rettegett uralkodók, ha még ki nem haltak utódjaik, most valahol vékony katonai lénuvonag rágódnak, vagy külföldön számszere romban heverő burgjaik helyett tétlenségben légvárakat építenek.

És a pápa áll teljes nagyságában, hatalmának egész fényében tisztelve szeretve hivatát; talán jobban, mint mikor jellemtelen imperatorokat taszított le a trónról. Ez ellen a pápa ellen jöttek most demonstrálni a különböző nemzetek — szabadgondolkodói. Katholikusok, kalvinisták, lutheranosok, zsidók, anglikánok, oroszok, törökök,

japánok és a manó tudja miféle naciók, kik egymást különben felfalják, csak egy van amiben mindnyájan találkoznak a *szabadgondolkodás*, és ennek akartak hangos kifejezést adni ugyyszólván a pápa ablakai alatt.

Tudjátok-e, hogy nincs szabadabb gondolkodás, mint annak egise alatt, aki ellen most tüntetni akartok? A vallásos élet, ebből fakadó tiszta erkölcs, a hit világánál Istenbe vetett bizalom *egyedül teszi az embert függetlenné, tehát gondolkodását szabadddá*, úgy hogy azt másnak nem szükséges alája rendelni.

Csak az élő hittől megvilágított ember képes megnyugodni a sorsban: hogy van szegény és gazdag, és hogy annak úgy kell lennie. Csak a hit-melengette talajon képes felnővekedni azon szilárd meggyőződés, mely az egyszer felismert jót mindig jónak, a fehéret mindig fehérnek és soha nem feketének fogja mondani.

Csak azon vallás, melynek feje ellen demonstrálnak most e tudós bolondok, tette az embereket igazán szabadgondolkodókká, akik ezen renkint vonattak magukat kiupadra, hogy megóvják gondolkodásuk szabadságát a zsarnoktól, csak ezen hitnek vannak egyénei, kik duszgadzagokból önkényű földönfutók lettek, magas méltóságuk jelenyét koldustarisznyával cserélték fel, csak azért, hogy gondolkodásuk szabadságát megőrizzék.

Hol mutattok ti olyanokat és ezeket? Ha akad elvéve egy köztetek, aki üldözést, sőt halált szenved eszményeért, nem-e joggal rajongó bolondnak tarthatja a társadalom? akit Lombrosónak inkább *megfigyelnie* kellene, semhogy a kongresszuson magasztalja.

A hit és annak római feje — igaz — bizonyos gátakat állít a gondolkodásnak: de ez akadályok csak annyiban gátolják az eszt, mint az örvény felett vezető uton a korlát a közlekedést, mely csak biztosabbá teszi az utat, a közlekedést, de józan eszű embernek nem jut eszébe állítani azt, hogy gátolja, mivel most az utas nem egy könnyen — szegheti nyakát.

A Róma által felállított korlátai a gondolkodásnak, csak annyit jelentenek, mint a rózsátó, vagy a szőlővenyige mellé vert karó, mely nem csak nem gátolja a növést és a tö fejlődését, hanem egyenesen előmozdítja azt, sőt annak formátlan kifejlését meghusítja.

Látszik egyébként, hogy hová lyukad ki a szabadgondolkodás, mikor mindenki olyan szabadon gondolkodik, ahogy éppen ő neki tetszik. A „Budapesti Hírlap“ jelentésében ezeket mondja: „A szilárdabb radikális elemek tetszését egyáltalában nem vieta ki a kongresszus, ki is adtak egy nyilat-

kozatot, mely szerint a kongresszus elnöksége csak olyan zsarnok, mint azok, akik ellen állítólag sikra száll, mert hiszen ő is alkalmaz kivételeket, kijelöl határokat, sőt a neki nem tetszőket ki is rekeszti.“

Ujdonságok.

Egyházmegyei hír. Gajdossik György, csernei plebánost és kerületi titkárt püspök úr Ó Meltósága kinevezte a csacai kerület alesperegésévé és tanfelügyelőjévé.

Esküvő. Dr. Vásárhelyi Zoltán, földmivelési miniszteri segédtitkár okt. 8-án vezeti oltárhoz báró Majthényi Béla, cabaji földbirtokos leányát Elzát.

József Főherceg és F. M. K. E. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület breznóbányai közgyűlése feliratilag üdvözölte József főherceget, abból az alkalomból, hogy húsz éve védnöke az egyesületnek. József főherceg az üdvözlést a következő táviratban köszönte meg:

„Fogadják legbensőbb hálamat szives üdvözlésükért. Legőszintűbb óhajom, hogy Isten áldja meg hazafias működésüket és legyenek meggyőződve, hogy a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületnek mindig híve maradandok. József főherceg s. k.“

Halálozás. Brestyenszky János a budapesti szent Rókus-kórház ideiglenesen szabadságot lelkésze szeptember 25-én élete 55. évében elhunyt. A megboldogult előbb a nyitraegyházmegye papja volt. Született Németprónán 1849-ben, theologiai tanulmányait a bécsi egyetemen mint pazmanita végezte; 1874-ben felszenteltetvén a nyitrai főgymnásiumba neveztetett ki mint hittanár, továbbá a mennyiségtan és a latin nyelv tanárává. 1876-ban a bécsi Augustineumba került, hogy theologiai doktoratusra készüljön, azonban már a jövő évben eredménytelenül visszakért és kineveztetett a nyitrai papnevelőben a fizika és mennyiségtan tanárának, mely minőségben maradt 1881-ig. Ekkor gr. Apponyi Lajos jelenlegi udvarnaggyermekeihez került, hol három évig működött; 1884-ben megvált az állásától s egyuttal a nyitrai egyházmegyétől és átlépett az esztergomi egyházmegyébe, hol négy évig előbb hitoktató volt a budapesti elemi iskoláknál, majd ezután évben Budapest-erzsébetvárosi káplán, de már 1894-ben mint budapesti sz. Rókus-kórházi lelkész találuk, hol betegsége miatt nemrégén egy évre szabadságot kapott, de csak rövid ideig vehette igény-

folyton folyvást olvasztják a beléjük dobott ercet, az „Erzberg“ testét. Ez a vashegy — mert egészében az — saját testét adja oda az emberiség javára. Igaz, hogy katonaságunk gyilkoló eszközei is belőle készülnek, de ebben ő egészen ártatlan. Ha tőle függne, bizonyára jobban örülne a testéből készült ekevasnak, vagy egyéb szerzőknak.

A vorderbergi patak mentén halad ezután vonatunk a mind szűkebbé váló völgybe. Szép látványt nyújt *Maria-Freyenstein* bucsujáró hely. A templom egy régi lovagvár helyén, magas sziklán épült, körülbelül 100 méternyire a völgy mélye fölé. Alatta terül el egy kicsike község, sz. Péter a neve. A völgy ellentétes oldalai mind közelebb iparkodnak egymáshoz és szinte csodálat fogja el az embert, hogy épen ide szorult az a kedves fekvésű *Vorderberg* városka. Okát megmondják a kéményóriások és a vasat olvasztó kemencek. A 16. század közepe táján 14 nagy olvasztó működött itten.

Már Leobentől kezdve hallottunk szép férfi éneket a vonat valamelyik kocsiában, de nem tudtuk, hogy kik azok a csinos külsejű és még szebb hangu turisták Szabadságon levő vonatvezetők voltak, kik valóságos koncertet rendeztek az utasoknak és azt a néhány napot, amit

kaptak, hegyászással egybekötve akarták átélvezni. Ők kiszálltak, elébünk meg egy gőzparipát fogtak be. Különös egy jószág volt. Helyenkint fogaskerekekkel kapaszkodott a magasba, vagy ereszkedett a mélybe; másutt megintén úgy járt, akár az alföldi társai.

Kezdetét veszi utazásunk egy felette érdekes részlete. A völgy mélyén fehéren kigyózó országút és a hangos csobogással tovairamodó patak, az őket magába ölelő tájképpel: elragadó látvány! Egyikünk annyira elérzékenyült, hogy zsebkezdéllel integetett a vonatnakat alulról néző közönségnek; észrevették, választ is adott egy fiu, aki valami zsákféleért szaladt és azzal köszönte meg a figyelmet.

Gőzparipánk prúszkól, fúj és sóhajtozik, a fogaskerek zakatol, kinézünk az ablakon és magunk előtt látjuk, egy-egy fordulónál, a pálya nagy emelkedését. És ez így megy váltakozva Prebichl-felé. Vorderbergben 844 méternyire voltunk a tenger színe fölé; mentől tovább megyünk, annai magasabbra emelkedünk és a méterek is szaporodnak. Ami ezután következik, az tulajdonképen többszörös félkörforgás az „Erzberg“ körül; de nem körtánc, mert azt bajos és veszedelmes volna ekkora mélységek fölött megcselkedni.

Prebichl állomásnál 1218 méter magasságban lebegünk a tenger színe fölött; a viaduktok hátán átszeltünk keresztben sok-sok völgyet; a tulajdonképeni meglepetésekben azonban csak ennek utána volt részünk. Mindjárt ez állomás elhagyása is epizóddal járt, mert az indulást túlköformájú hangszerrel jelezte egy olyan fekete gnom, kinek külső kereteit bátran lehetett volna a nemzetközi rendőrség anarchista albumában „megörökíteni.“ A túlkö hangjától-e, vagy a túlkö arcának kellemeitől: — nem tudom — de egyikünk a koci ellenkező oldalára menekült Talán ettől a túlkölestől vadult meg kétkopoltyús gőzkocsink is, mert akkora lármával vitt minket az „Erzberg“ gyomrába, hogy egymás szavát sem érthettük. Csak jó szememnek köszönhetem, hogy a bejáronál felállított táblán elolvashattam a felírást: „Prebichl-Tunnel, 590 m. lang“ Hosszúságának dacára sem kíváncznak ide azok, akik kedveléssel keresik a „Semmering“ tuneljeit. Mi azonban végig élveztük. Kívüle is még többet.

Mindjárt itt volt a „Weinzettelgraben“ és utána a „Weinzettelgraben-Viadukt“; ezeknél sokkal érdekesebb azonban a „Hochbruckgraben-Viadukt.“ Itt-ott a fák engedte nyílásokon által Erzberg ő kegyelmére is kukkánhattunk. Pedig magasan hordja a fejét; 1534 méter volna a ma-

be szabadságát. A nyitrai közönség bizonyára emlékezni fog meg reá.

Kiss Jenő, a privigei takarékpénztár vezérigazgatója életének 64. évében f. hó 26-án hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogult 26 évig állott az intézet elén.

Alaghy Dezső ciszteri rendű főgimn. tanár, a Ferencz József-rend lovagkeresztése, a lapunk szerkesztőjének az elmúlt szünetben szeretetre méltó székesfehérvári kalauza szept. 28-án korának 67 ik évében Székesfehérvárott elhunyt. Beke poraikra!

Az esztergomi főegyházmegeyből. Steffel Nándor, aszói (Oszuszkó, Nyitra megye) plébános Szentkerületi esperessé, Molnár János segédlelkésznek Nyitra Udvarnokra. — A legutóbbi esztergomi plébánosi vizsgán 9 jelentkező közül ötten állották ki a próbát sikerrel és pedig: Cenner Lajos, Grossmann Antal, Haverla József, Jezso János és Simkó János; visszautasítottat 4.

Személyi hírek. Lóskay Gábor ezredesdandárparancsnok ur a jövő hét folyamán hosszabb szabadságra utazik. — Villerding Ágoston és Tanárky Béla őrnagy urak 4—4 heti szabadságra elutaztak. — A pozsonyi esendőrezdes a pozsonyi esendőkerület parancsnoka, szept. 30-án az itteni esendőszarnyparancsnokságnál szemlélet tartott.

Október 4-én, mint Ő Felsege névünnepe, a helybeli székesegyházban Püspök ur ő Meltósága ünnepélyes istentiszteletet fog tartani.

Kinevezés. Dr. Sándorfi Kamil a nagykáptai járásbíróhoz aljegyzővé, Földi János a nyitrai törvényszékhez segédlelkekönnyvezetővé, Dr. Franc József, ki előbb a nyitrai törvényszéknel működött, Trencsénből az érsekújvári járásbíróhoz helyeztetett át aljegyzői minőségben, Fai Mária trencsényi állami felsőbb leányiskolához igazgatóvá neveztetett ki.

Áthelyezés. Mägerle Győző báni járásbíró, a rózsahégyi törvényszékhez bírónak; Szukoványi Ottilia a trencsényi állami felsőbb leányiskola igazgatója hasonminőségben Marmarosszigetre helyeztetett át.

Primicia. Szept. 25-én tartotta első szent miséjét Skrabik András, nyitra-egyházmegeyi áldozópap szülővárosában Rajecen. Az ünnepi szónok Blazsek Lajos frivaldi plébános volt, ki a papi pályá örömeiről és nehézségeiről meghatóan beszélt. Jelen voltak a kerületi papság, az ujmisés rokonai, jó barátai, ismerősei távoli vidékekről is tekintélyes számmal. A manuactori tisztiséget Turcsék József, dománizsi esperes-plébános töltötte be. Az emlékezetes nap öröme adott díszében több lelkes pohárköszöntő hangzott el, így az ujmisés haláját fejezte ki edes szüleinek,

gassága; a „Pfaifenstein“ és a „Polster“ — azok már majdnem a 2000 métert is megközelítik. — Igazán csinos kis babak. Játsszadni velők azonban nem igen tanácsos; sok merész turista megbánta már. Valami 200 méternyi magasságban fölöttünk valóságos lóvonatot látunk. Hát ez mi legyen? Nos, hát lóvonat, a mely a vasbányák-ból a kohókba viszi az ércet.

Közel *Erzberg* állomáshoz érünk a leghosszabb alagutba, a „Platten-Tunnel“ nevezetűbe; hossza 1393 méter, a pálya benne 26 métert sülyd nyugatról keletfelé. Az indóház a hasonnevű vashegynek egyik töltésén épült és meglepő kilátást nyújt a hegyet lépcsőzetesen bontó munkálatokra. A vasművek megtekintéséhez szükséges vezetők itt kaphatók. Ha a szives olvasó megakarná tenni ez utat, akkor fogadja el tanácsomat és szálljon ki Erzbergen, fogadjon vezetőt, vegyen engedélyt, s gyalog induljon az Erzbergen végig Eisenerzbe. Igaz, hogy akkor nem lesz része abban az idegedző vad romantikában, a melyet a fogaskerekű épen e két állomás között nyújt. Már maga a lefelé rohanás igen érdekes. *Erzberg* állomás még 1070 méterrel jelezte a tenger szíve fölött, Eisenerz pedig már csak 691-el és a viaduktokon, alagutakon keresztül vezető kacskarin-

tanárainak jövevények, a manuactor az ujmisésre, Baross Károly rajeci plébános pedig a papára és a királyra mondott lelkes pohárköszöntőt.

A trencsényi plébános installációja. Szeptember 28-án folyt le nagy ünnepélyvel Misz Rezső újonnan kinevezett trencsényi plébános beiktatása. Az ünnepély hivatalos nyelve magyar volt, és pedig ez alkalommal először, mert elődjét még tótul installálták. Dr. Chorený József illavai esperes-plébános vezette be az új lelkészt hivatalába egy remek szónoklat keretében. Misz Rezső azzal töltötte meg lelkes beszédét, hogy 500 koronát ajánlott fel saját temploma megújítására. A jó példa vonzott, mert dr. Badić János orvos 500 koronát és Császka Rezső kereskedő szintén 500 koronát ajánlott fel e célra. Delben az Erzsebet-szállóban díszbéd volt, melyen Misz Rezső először Bende Imre püspök urra emelt poharat; azután a városi képviselőtestületet, híveit és dr. Chorený esperest elvette. Utána Ucsnay polgármester és Kosztko Mihály tanfelügyelő valamint Bucek turnai plébános az új lelkészt elvették, Szalavszky Pál megyei ügyész pedig kegyeletes hangon emlékezett meg az új plébános szüleitől.

Szent Antal kenyere. Az alsó városi plébánia hivatal címe Szent Antal egy buzgó tisztelője húsz koronát küldött szegények fölsegélyezésére. Mivel a kegyes adakozó nem nevezte meg magát, ez uton fejezi ki hálás köszönetét az alsó városi plébánia hivatal és tudomására hozza, hogy a pénz kívánságához képest Szent Antal szegényeire fordított. — Jelen sorok kapcsán megemlítjük, hogy a szegények kenyerét az irgalmas nővérek kezelik, és jól esik a könyörületes szívüknek látni, mint imádkoznak a szegény gyermekek ismeretlen jövevényekért és mily boldogan cipelik haza kedden a zárdában nyert kenyeret, hogy ehez családtagjaiknak nyomorát enyhíthessék. Fizesse meg a jó Isten a kegyes adakozók minden fillérjét ezerszeresen!

Egy elfelejtett szobor. A nyitrai igazságügyi palota mellett levő sz. Mária szobor helyreállítására újabb a következő adományok érkeztek szerkesztő-egünchöz: Huszar István ur családja 5 korona, Özv. Szait Arnoldné urno 2 korona, Tvrdý Valburga k. a. 3 kor., dr. Könyöky 2 korona, Nemcsék Ferenc nyitrai kanonok ur 10 korona. Lapunk legutóbbi számában kimutatott összeg 135 korona, a mostani adományokkal együtt 157 korona. — Épen midőn e sorokat írjuk érkezik hozzánk városunk egy lelkes és áldozatkész fiának, Reeska Zsigmond kochanóci (Trencsén m.) plébános urnak értesítése, mely szerint a „még hiányzó“ 85 koronát szülővárosa vallásos jellegű emlékei iránt való tiszteletből megküldi és meg is küldte. Amilyen meglepő volt gyűjtésünk kezdete, midőn egy maig is ismeretlen adakozó 100 koronát küldött a Mária-szobor megújítására, épen oly meglepő volt Reeska Zsigmond barátunk fenyves adománya, mely a Szűz Mária-szobor hely-

gős ut hossza 9 kilométer. Aki nem látta, alig alkothat magának fogalmat erről az érdekes utról.

Esthomály borult ekkor már a vidékre, a lidérfény gyanánt feltűnedező világosságok azonban megnyugtattak, mert közel voltunk 14 órán át tartott utazásunk céljához: *Eisenerzhez*. Piheud után vágyódtunk s ennek édes reményében vígan foglaltunk le egy társaskocsit, mely a „König von Sachsen“ szállóba vitte faradt porhüvelyünket. Azt gondoltuk, itt lesz faradt testünk csendes tanyája. A fogadás azonban elozlatta illúzióinkat: hatan voltunk és csak két kiadható szobája volt, ami nem éppen kellemes meglepetés olyankor, a midőn kiki külön szobát akar csupa kimeletből, nehogy társának csendes álmát zavarja. Kaphatunk volna ugyan magánházakban is szállást az éjjelre, de mi együtt akartunk maradni. Maradtunk is, testvériesen megosztokodván a két szobán. Az elegánsabbat és nagyobb átengedtük kettőnek, mi négyen pedig a kisebbet választottuk; szerencsére volt egy spanyolfal is benne, ez is bevált, legalább felállítottuk, — reggel pedig megváltottuk, hogy nem volt reá szükség; az elegánsabb szoba lakói azonban egymást okolták a — nem alvásért; bennünket meg a nyitvahagyott

reállítását immár lehetővé teszi. Fogadja úgy ő, mint a többi adományozók valamint az ismeretlen jövevény is hálás köszönetünket! Együttal értesítjük őket, hogy érintkezésbe lépven a nyitra-alsó városi plébánia hivattal, a szobor megújítása most mar legrövidebb idő alatt foganatosíttatik.

A helybeli honvéd gyalogezrednél ez évben egy évi önkentesi tanfolyam fog felállítani a nyitrai 14. és a besztercebányai 16. ezredhez tartozó önkéntesek számára, a kik mar október 2-án bevonulnak. A körülbelül 50 főnyi intelligens csapat egy évi itt tartózkodása bizonyára kellemes benyomást fog kelteni az itteni társadalmi körökben. A tanfolyam parancsnokává Schön Árpád százados törzstisztjelölt van kizemelve, — oktatótisztt az ujonckiképzés idejére valószínűleg Nagy Pál hadnagy ur lesz.

Ha Isten akarja, a kapanyél is elsül, tartja egy közmondás. Most ennek beigazolását olvassuk egy fővárosi napi lap következő hírében: *Asszonyok által agyonlőtt végrehajtó...* A Gants a sértegetésekre sertéssel felelt, amiért közrefogták az asszonyok s eleintén kövekkel dobálták, majd amikor a végrehajtó egy Klár Jakabné nevű asszonyt arculított, csakhamar *előke-rültek a dorongok is*. A szorongatott végrehajtó a vele volt községi szolgát elküldte a községhez, hogy segítséget hívjon. Ezt vártak csak az asszonyok. Amint a végrehajtó egyedül maradt, az asszonyokból álló csoport közepén valaki hátulról halántékon ütötte, minek következtében elbukott. *Elkkor megröghanták a szerencsétlen embert s addig verték,* míg kiszenvedett. Mire a község-házatól a segítség megerkezett, Gants már halott volt. Eddig a hír: Látszik tehát, hogy a közmondásban is mindig van egy szemér arany igazság; mert a hírből szó sincs puskaról, revorverről, pisztolyról meg csak agyuról sem, csupán dorongokról és megis agyonlőtték.

A tűzvész emléke. Ritka és megható ünnepély volt e hó 25-én Kiszucz-Ujhelyen. Ritka azért, mert egy egész város pusztulásának emlékére volt rendezve, — megható, mert a hatalmas (10 méter magas) emlékkereszt a Kiszucz partján azon a helyen lett felállítva, ahol az Ot-táriszentségben levő Jézus volt elrejtve az aug. 16-iki óriási tűzvész romboló hatása elől. Az alkalmi szentbeszédet e katasztrófnának egyik szemtanúja: Gáli József zsolnai esperes mondotta; ecsetelte ez ünnepély indító okát, a tűzvész, majd békétüresre s Isten iránti bizalomra serkentette a könnyekig meghatott nagy halgatóságot. A keresztzentelést Szmda Kálmán esp.-plébános végezte, ki szmtén eszmékben gazdag beszédet intézett híveihez, melynek végén a hívek lelkesedése közt kijelentette, hogy aug. hó 16-át, mint norma napot fogják ezentul a k. ujhelyiek megünnepelni, mire nézve az egyházi és világi hatóság beleegyezését is kikéri.

ablak alatt hangosan folydogáló patak éjjeli zenéje sem zavart. Elalvásunk azonban meg sem következett be olyan hamarosan, mint a hogyan azt előre képzeltük. Ellenkezőleg. Testünk faradt voltát tulszárnyalta ama képek élénksége, melyeket a nap folyamán élveztünk és most emlékeztünkben újból feltámadtak. Mert hiszen oly vidéket szelünk végig, a melyben a természet szépségei egymásra torlódnak és a melyet vasérben való gazdagsága miatt már a rómaiak is keblükre öleltek.

Kivált a Vordernberg és Eisenerz közötti részlet érdekes, technikai szempontból is. A technika bravúroskodott itten. Laikus ember elképzelni nem, csak bámulni tudja ama sok nehézségnek a leküzdését, melyet az 1227 méter magasságú Prebichl-szoros gördített a vasutépítés útjába. Tessek hozzágondolni a felépítményeket, miket pokoli mélységben tátongó völgyek áthidalására kellett megcsinálni; sziklarobbantásokat, hogy a hegyoldalból a vas-ut számára szükséges helyet kieroszakolják; alagutakat, melyek görbe vonalban furattak és a melyekben a pálya előre kiszámított méterekben emelkedik vagy sülyd!

(Vége köv.)

Alapkötetétel. Érsekújvárott szeptember 30-án tették le az egyesült református és evangélikus hitközség templomának alapkövét. Az utolsó 1900-iki népszámlálás szerint Érsekújvárott 141 református és 109 lutheránus volt; jobbra az ottani nagy vasúti telep alkalmazottjai és munkásai.

Változás a nyitrai távirtdahivatalban. Értesítjük a nyitrai közönséget, hogy távirtdahivatalunkban némi változás történt a menyében a táviró és telefon osztályt a fődöntőről az első emeletre helyezték át. Aki tehát táviratot akar feladni vagy a központból telefonálni akar, annak ezentúl az emeletre kell felfáradnia.

Iskolabeszterelés. Mihálik József apátkanonok és egyházmegyei főtanfelügyelő úr szept. 20-án szentelte be a rajeci plébániához tartozó Jaszenó község r. kath. új iskoláját. Közismert tény az egyházmegyei Főtanfelügyelő úr buzgólkodása a tanügy terén, ki nem kimélve időt és fáradságot s nem rettenve vissza sem az időjárás viszontagságaitól, sem a felvidéki közlekedési nehézségektől kiváló ügyszeretettel végzi szep hivatalának gyakran nehéz kötelességeit. Így volt az a jelen esetben is. A beszterelést a főtanfelügyelő úr teljes főpapi díszben vezette a rajeci plébános és káplán segítségével, majd az összegyűlt ünnepi közönséghez szép beszédet intézett az iskola feladatáról s különösen a r. kath. népiskola jelentőségéről napjainkban. Erre a plébános, mint iskolaszéki elnök a hívek nevében köszönetet mondott ő nagyságának szíves fáradozásáért. — Az újonnan felavart iskola a Püspök úr segélyadó-mányának, a hívek adozatkészségének és Baross Károly rajeci plébános buzgólkodásának köszöni létét, ki valóban ritka tevékenységet fejt ki az iskolaügy terén plébániájának egész területén, meg lévén győződve arról, hogy nem a templom, nem a szószék, hanem a jó iskola nevel a templom és az egyház számára vallásos fiatalokat s egykor hitű katolikusokat.

Hitélet Jaczon. Szept. 25 gyászlobogó és kápolna szentelés volt Jaczon. A szertartást Ikrényi József esperes és korosi plébános végezte. A gyászlobogó szentelése a nagymise után történt, mely után körmenetileg kivonultak a temetőbe a kápolna felszentelésére. Mindket aktusnál Ikrényi József esperes ekesen szóló beszédet szolt a néphez, mely ezen alkalomra szokatlanul nagy tömegben jelent meg. Megjegyzendő, hogy a gyászlobogót a jáci Rózsafűzér társulat készítette a nagytapolcsányi irgalmas néneknek, kik e munkájukkal is bebizonyítottak kiváló szakavatottságot és azt, hogy lelkiismeretesség dolgában felülállnak minden cégen. A lobogó egyébként 105 kor. 29 fillerbe került s díszbe a jáci templomnak. A kápolnát Kondor István pápai kamarás és püspöki titkár úr építette szülői iránti hálás kegyelethől. Építése 2400 koronába került.

Ujtás a farkasdi postán. Számtalan-szor felhangzott panasz volt az Farkasdon, hogy a közlevek kivételével a posta tulajdonképpen nem a valódi napi-posta; mert az ajánlott küldemények, csomagok és pénzek csak az indítás után vetettek fel és úgy csak másnap lettek továbbítva, minek következtében a farkasdi küldemények csak harmadnapjára jutottak (pl csak Nyitra is) rendeltetési helyükre. Szeptember hó 4-én személyesen volt alkalma meggyőződni ottani tudósítónknak eme tarthatatlan állapotról és ajánlott levélben mint közérdekű dologról jelentést is tett a pozsonyi postai igazgatóságnak. A válasz késett ugyan, de szept. 25-én megerkezett és lendített a helyzetben, mert a posta igazgatóság a Vág-sellyére induló postáival a postaküldeményeknek reggeli 8 óráig való feladhatása végett megfelelően intézkedett.

A kiszuczaujhelyi tűzkárosultak felszólítására folytatlag adakoztak: dr. Okányik Lajos esp. plébános és hívei Szakolca 60 korona, Klein Jeromos pléb. és hívei Szepes-Kichvald 10 kor., Bauer V. pléb. Riencsiez 20 kor., Sztanik I. Znin 4 k., Paczek M 4 k., Kenko I. 2 kor., Kosik I. Altuadlitz 17 márka, Bélik M. K. Ugyics 10 k., Gily E. esp. pléb. Ujbeszterce és hívei 62 kor., Hamaj János gyűjtése Gombás 15 kor., 76 fill., Szalóky B. k. a. II. gyűjtése Nyitra 27 kor., 76 fillér. Hiasicza Istv. Alsó-Turka 10 kor., Urbán János Pográny 5 k., Huzsák István Nyiregyháza 3 kor., Jurik Mihály ny. pl. Galgóe 10 k., Zmeskál Zoltáné úrnő Leszten 20 kor. Ezenkívül özv. Klusatsék R.-né Budapest, Szitta Gizella Bpest, Szalóky Berta k. a. Nyitráról több darab jó ruhát, Hamaj János a helyreállítandó templom felszerelésére 15 k., Klein Ferenc pl. ugyanezen célra 5 k. 20 fill., Franck Henrik fia cég Linz 50 kiló Franck kávé. Fogadják a nemes szívű adakozók a tűzkárosultak nevében hálás köszönetet! K.-Ujhely, 1904. szept. 28. Szmda Kálmán esp. plébános.

Agyonvert legény. Nem az első és az utolsó elszomorító gyilkosságról kell beszámolnunk, amelyet a farkasdi legénység elkövet. Mint,

már előző számunkban megírtuk, Petrovics Istvánt botokkal leütötték az utcán, a ki nagy fájdalom közepett csütörtökön éjjel belehalt a seibe. A boncolás szombaton délelőtt történt a sellyei és szeredi orvosok közreműködésével. Megapíttatott, hogy az izmos, eleterős, alig 20 éves fiatalember ha nem is másúve mint a fején nem is kapott volna ütéseket, meg akkor is kimult volna, mert a bot vegeen levő „vas-fokos” mely „F” jellel van ellátva egészen szétrocsolta az agyvelőt. Mint rendesen, az éjjeli őrók és bakte-rok nem tudtak semmiről vallani, de a csendőrség péntek éjjel megcsipte a tetteseket és szombaton nem kevesebb mint 13 suhanc került a járásbíróság elé, kik mind hírhedtek az éjjeli csinytevésekről és mégis sajnos már egyszerre idehaza nevetgel. Csendőrkell Farkasdra és azis erelyes, mert a legénység nem fél a törvénytől, nem az előjáróitól, megveti az őket jóra intőket. Éjjelről-éjjelre reggelig kóborognak, felfegyverkezve, a leányos-házaknál az erkölestelenséget nagyban űzve. A tőszomszédos Negyeden sem igen jobb a helyzet éjjel, tízezer lakos közbiztonságaért nem lehet-e csendőrt kapni?

A galgóczi telefon. Felmerült kételyek eloszlatására újból kijelentjük, hogy a nyitrai telefon előzetők bármikor díjtalanul beszélgethetnek a galgóczi előfizetőkkel; míg az Érsekújvárral való beszélgetés csak a rendes díjszabás mellett eszközölhető. (2 korona) — Ennek a kétféle eljárásnak az az oka, hogy a galgóczi telefon ugynevezett környékbeli, nem pedig interurbán távbeszélő, a galgócziak évenként 240 koronát fizetnek

Gőzekeszövetkezeti értekezlet. A nyitrai megyei gazdasági egyesület e napokban gőzekeszövetkezetek létesítése érdekében Mezey Gyula ügyvezető alelnök elnöklete alatt igen látogatott értekezletet tartott, melyen e. titkár ismertette azon módokat, melyek mellett alakíthatók meg az ilyen szövetkezetek, előadta azoknak a gyakorlatban való vezetését s számszerint kimutatta, hogy 4—5 év múlva, midőn a gőzeke ára már kifizettetett, a szövetkezet tagjai földjeiket magyar holdanként 6—7 korona aron fogják szántathatni. Az értekezlet ezután alapos tanulmányozás alá vette az alapszabályok tervezetét és annak minden egyes pontját véglegesen megállapította. Nyitrai megyében rövid időn belül több gőzekeszövetkezet fog megalakulni, a mi mellett szol azon körülmény is, hogy már megyszerzte folyóknak körzetenként az alairások. A nyitrai gazd. egyesület is minden a vármegye területén megalakuló gőzekeszövetkezetbe pár üzletrészszelet belép, azon célból, hogy minden évben néhány szorgalmas kisgazdának földjét felszántassa. Minden gőzekeszövetkezet egyuttal tagja az egyesületnek is, s így a gőzekeszövetkezet és az egyesület állandó kapcsolatban állanak majd egymással.

Pöstyén fürdőt a hozzánk beküldött és szept. 23-ig terjedő névjegyzék szerint ez idén 8077 vendég látogatta. Eszerint Pöstyén mint máskor, úgy ezidén is felülmulta valamennyi hazai fürdőinket. A fenti számban ugyan benne van 583 általmenő vendég, de ha ezeket levonjuk is, akkor is marad 7500 allandó vendég, vagyis olyan szám, aminőt még Hercules fürdő sem tud felmutatni.

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a Ferencz József keserűvíz valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és enlítésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen fölülmulja. Kerjünk határozottan Ferencz József keserűvizet. 1—26

Gyakorlati baromfityesztés a címe Parthay Géza új könyvének, mely szakszerűen és gazdagon, illusztrálva foglalkozik a tyúkok, pulykák, gyöngytyúkok, kacsák és ludak si keres tenyésztésével. Parthay ezen könyve nemcsak az egyetlen legjobb baromfityesztési munka, hanem teljesen gyakorlati alapon van írva, így minden tenyésztő nagy hasznát veheti. Ára 3 korona és az összeg előleges beküldése mellett megrendelhető a „Szárnyasaink” című baromfityesztési szaklap hiadóhivatalában, Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 30. szám.

Hirdetmény. A nyitrai állomáson elhelyezett honvéd csapatok részére 1905. évi január hó 1-től 1905. dec. hó 31-ig terjedő egy év alatt szükséges kenyér és zab biztosítása iránti tárgyalás folyó évi okt. hó 7-én délelőtt 10 órakor a nyitrai 14. honv. gy. ezr. kezelő tiszt irodájában fog megtartatni, hol a részletes feltételek és az erre vonatkozó hirdetmény naponta d.-e. 9—12-ig megtekinthető.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közl: Mittuch József.

Említettük, hogy a pálosrend fölözlatása után Thurszky Miklós rajeci születésű pálos lett az elefánthi plebános, ki mint rendtag viselte az ünnepi tót szónok tisztét. A rendtársak elszéledése után ő maga maradt az elhagyott klastromban s onnan adminisztrálta a plébániát míg csak a szt.-jánosi birtok bérbé nem adatott. Talán szívesen vette az exservita fogadalmat tett fráter Stock Burchárdnak jelenlétét, ki mint 1500 frt-tal nyugalmazott kizavart servita jól érezte magát a kiürült zárdában is s magára vállalta a sekrestyés megfizetelő szerepét.

Dacára annak, hogy a templom messze volt a falutól rendesen sok nép sereglett össze az istentisztelethez, különösen a vidék — híven régi szokásához — örömet el-ellátogatott Szt. János Elefánthra, mely kis kolónia körülbelül 130 lelket számlált egész területén. Bucsuja a szent János napja, híres volt messze vidéken emberemlékezet óta. Sátorra, sátor mellé ütöttek a távol vidékről ide került kereskedők s már előtte való nap nagy sokadalom gyűlt egybe a klastrom falai köre.

Ezen ünnepélyes naphoz még Turszky idejében is meghívott egy tót szónok s a nap előestéjén Iytania tartatott a vásárra összesereglett népnek. Ker. sz. János napján pedig már 1/26 órákor volt egy énekes mise utána tót beszéd s utána ünnepélyes nagy mise zenével, mindannyiszor a ker. szt. János reliquiáit magában rejtő tartót jámbor ajkérintéssel illeltek a hívek. E reliquiartartót — mely mai napig is a f.-elefánthi templomban őriztetik — szerezte Eszterhazy Pál pécsi püspök Romából 1780-ban a pálos templomnak.

Az isteni tisztelet elvégzése után kezdődött a jókedvű, eleven vásár, mely idecsalta a távolabbi vidék apraját-nagyját is.

Annyira belevette magát e szokás a nép tudatába, hogy most is hosszú lezajlott száz év után különös ünnepszámba jön a Ker. szt. János utáni vasárnap, mely alkalommal megtartatik a szt. jánosi kolostor emlékezetére a híres-neves vásár, mely legalább egy napra kizökkenti a falut szokott, csendes nyugalmából. Egy kis poezis, egy kis átróppendő sugár a régi időkől!

Ez időbe esik az alsó elefánthi templomnak megnyitása, melyet nemzeti Diveky Károly, mint templomgondnok 1787—8-ban végeztetett, nehogy azonban torony nélkül maradjon arról gondoskodott, hogy az adott anyagi tehetséghez mérten, legalább fatornyot kapjon.

Míg az alsó templom mennyire-annyira rendben volt tartva, addig a felsőre Turszky nagy utánjárással szedte, gyűjtötte a pénzt s már az 1789-ben megejtett összeírás szerint kimutatott 122) frtot, mely felepitésére alkalomadtán fordítható lesz. Ezen időszakba esik a f.-elefánthi tanító lak építése is, mert 1790-ben Klinkovics János nevezetű kántortanító említették, ki a gyermekeket saját lakásában tanítja a magyar-tót olvasás és írás mesteriségére, mert külön tantermet nem voltak képesek meg emelni a hívek.

Az 1794-ből fönmaradt kongrua összeírás alapján Turszky Miklós kongruája volt 71 frt 03 kr., melyet az elefánthi vallásalapú tiszttartótól kapott; egyuttal ekkor határozva lón, hogy ezentul mindig a család i penztártól kapja. Ugylát-szik a kongrua nem volt véglegesen meg alapítva, mert már 1798-ban 232 frt és 23 krt tett ki.

1795 márc. 9. Fuchs püspök fölszólította a kerületi esperest, menjen az intimatium meghagyásából Elefánthra s vigye el onnan a romladó templom 300 frtra becsült ereklyetartóját s hozza Nyitrára.

Ennek nyomára sehol másutt nem akadunk,

kivéve a pleb. jegyzőkönyv ezen pár sorát; hogy milyen ereklyetartó lehetett az? nem tudni, talán a már megemlített s Eszterházytól Rómából hozott reliquiariomot becsülték ily magasra. Ugyanez évben, mert a plébánost a pálos kolostorból is kiakarták zavarni, Turszky kérte a püspököt járjon körbe a helytartótanácsnál, hogy hagyják meg továbbra is ott, míg a plébánialak kérdése valahogy nyélbe nem ütetik.¹

A közbenjárásnak eredménye is volt, mert Turszky halála napjáig ott lakott szt. János-ban. Az erőteljes, fiatal 46 éves ex-pálos plébános rövid betegség után 1798. március 27-én elhalálozott, tehát éppen abban az időben, midőn Fuchs püspök a kánoni látogatást az elefánthi plébániában megejteni akarta; meg is kezdte március 22-én, de a plébános közbejött betegsége folytán elhalasztatott s befejezést csak 1803. okt. 15-én nyert.

Ezen vizsgálat alapján a szt. Márton temploma még most is romokban hevert, sőt már maga a torony is ledőlni készül, azért mint anyatemplomot helyettesíti a szt. János templom, melyről a vizitáció tévesen állítja, hogy 1301-ben helyreállított, mert tudjuk, hogy csak 1369-ben keletkezett. Magasztalja gyönyörű fekvését, hatalmas falait, tiszta rézzel fődött tornyát s különösen hét változatos, pedálos zöld orgonáját és három tiszta márványból összeállított oltárát. A pálosok felosztása idején, bár a legértékesebb tárgyak elvitettek, mégis maradt itt szép számú egyházi ruha és templomi edény, melyeknek leltározása s a plébánia templomnak való átadása megejtetett 1788-ban Kamanházy László nyitrai plébános és Jaklin István közbirtokos jelenlétében július 8-án.

A hívek a templomban az itt „divó nyelveken” majd magyarul, majd tótul énekeltek.

A vizitáció szerint se plébánia, sem pedig hozzávaló telek nincs, azért a plébános kényszerült a páloszárdába vonulni hol konyhája, kertje sines sőt tehénkét sem tud ott tartani mert nincs hely, hová a takarmányt télire eltehesse.

Az alsó-elefánthi templom ez időben meglehetősen karban volt tartva, melyben, dacára hogy erre vonatkozólag semmiféle rendelet nem intézkedett — minden harmadik vasárnapon s a sátorünnepek második napján a délelőtti istentiszteletet végeztetett.

Kántortanító volt ekkor Batchovics István, kiről dicsérettel megemlékezik a vizitáció, mert még a plébános beteglátogatása alkalmával is meghatóan énekel.

¹ Egyhm. levéltár.

Kérjen mindenki

saját érdekében

Valódi Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávé

csak oly csomagokban, a melyek a Kneipp páter védjegyét és a Kathreiner nevet viselik, és kerülje gondosan a silány utáztatok elfogadását.

04.11c

Hirdetmény.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására juttatni, hogy **vaskereskedése**mben mindennemű

szárpor és olajfestéket rendeztem be. — Továbbá **padlófény-mázak, kencék, lakkok, kátrányos fedél és elszigetelő lemezek, cement és gipsz**, melyek tartósságáért, és jóságáért, úgy a finomságáért a legszorosabb szavatosságot vállalom el. — Az árakat oly ousón számítom, hogy minden versenyt felülmul.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve maradtam

teljes tisztelettel

Linkenberg József,

mint utóda Winterstein Zsigmond-féle vaskereskedésnek,
NYITRA, PÁR-UTCA.

3-13

ELADÓ!

Alulirt nyitra-zobori szőlőtelepén termett

70 hectoliter must

Ezerjő, Tramini és Kadarka

fajú szőlőből kitünő minőségben.

Ára hektoliterenkint 40 korona. ✿✿

Szécsi Ferenc szőlőbirtokos

NYITRÁN.

Tessék a címre figyelni!

VAJDA J. butorgyári raktára

Nyitrán, Párutca 22.

Ajánlja dús választékú, szilárd és száraz anyagból készült **háló, ebédlő, uri szoba, szalon és iroda berendezésekből álló**

RAKTÁRÁT

valamint vas és rézbutorait és saját készítményű kápitozott butorait

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, **jutányos áron.**

Tessék a címre figyelni!

Szolid és pontos kiszolgálás!!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelő s „hygienikusan” berendezett

diszes uri- és női-fodrásztermét.

Végez mindennemű e szakmába vágó **uri és női hajmunkat**, úgymint hajbetétet, frizeteket, frufrukat, egész és fél parókákat, hajfonatokat minden színben; továbbá **női fésülést** a legújabb divat szerint, nappali, estélyi, bálí, menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas frizurákat, **haj- és szakállfestést**, úgyszintén **tyukszemvágást** jutányos árban.

— Vesz vágott és kifésült haját. —

Előfizetéseket üzleten kívüli is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

6-10

Mérték és szabászati tanfolyamot nyitok október hó 15-ikén.

Felvételek naponként eszközölhetők.

Midőn a tisztelt hölgyközönség becses figyelmét felhívnam **ujjonnan berendezett** gyakorlati és kényelmes

Accord rendszeremre

maradok kiváló tisztelettel.

Nyitrán, szept. 24.

Maison Frischmann,
Káptalan-utca 13.

NYITRA LEGUJABB ÉS LEGMODERNEBB ÜZLETE
VEREBÉLY GÉZA VÁRMEGYE-UTCA 16. SZ.
 ✨

Ajánlja dúsan felszerelt =
 RAKTÁRÁT
 uri-, női divat, fehér-
 nemű, asztalnemű,
 kézmű, szövött- és
 rövid árukban,

a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe.

A cég csak elsőrangú, megbízható gyártmányokat tart raktáron.

Kitünő magyar gyártmányok: pécsi bőr keztyűk, szépségi asztalneműek és vásznak; Pelikán és Gyukits-féle kalapok, rózsahegy-i pamutvásznak, nagyenyedi harisnyák, óbudai voilek és velezek.

Francia és angol női szövet különlegességek.

Siegl-féle lenvásznak. — Regenhardt és Raymann-féle asztalneműek.

Schroll-féle sifonok.

Cosmanosi voilek és velezek.

Kitünő mosó tennisz flanellek, szövött velezek.

Bélés és rövid áruk.

Szabott árak: a kereskedelmi tisztesség alapja.

A cég melegen ajánlja saját utasítása szerint készült eddig bármily néven elnevezett minőségeket felülmuló

„TÜNDÉRVÁSZNÁT”
 (PAMUTFONÁL),

mely ágyneműekre és női ingekre felette alkalmas. 3 minőségben van raktáron:

I-ső minőség	1	vég	23	méter	82	cm.	széles	K.	17.50
II-ik	„	1	„	23	„	82	„	„	K. 15.30
III-ik	„	1	„	23	„	82	„	„	K. 11.80

3° pénztári engedményvel.

E kitünő, tündéries szépségű vásznat kizárólagosan csak fenti cégnél lehet beszerezni, miután a gyáros erre szerződésileg kötelezve van.

Minden egyes cikkben a **legolcsóbb szabott ár** van feltüntetve, miért is kérem a n. é. közönséget, kegyeskedjék a céltalan alkudozást mellőzni.

Tisztelettel esedezem a n. é. közönséghez, méltóztassék üzletemet nagybecsű látogatásával megtisztelni, hogy az áruk minősége, szépsége s rendkívüli olcsósága felől — minden vételkötelezettség nélkül — meggyőződést szerezni alkalma nyiljék.

UGYANITT JÓ HÁZBÓL VALÓ KERESZTÉNY
 FIATALEMBER GYAKORNOKNAK FELVÉTELEK.

Előnyös tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönök!

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönökre nézve legujabban a következő rendkívül előnyös feltételeket állapította meg: =====

1. Kölcsönt ad már 300 koronától kezdve.
2. Kölcsönt ad 2000 koronáig úgy, hogy a kölcsönvevő a teljes összeget kapja meg készpénzben leolvasva (s nem záloglevelekben).
3. Kamatok címén sem történik levonás, mert a részletek mindig félévenként utólag fizetendők.

4. A kölcsön fölvehető 20, vagy 30, vagy 40, vagy 50 évi törlesztésre, mely esetekben a törlesztési hányad (tőke és kamat együtt véve) 5,26%-8%-ig változik. Záloglevéli árfolyam szerint lehet kölcsönt kapni 4,90%-ra is.
5. A kölcsönt az adós bármikor fizetheti vissza akár egészben, akár részben, anélkül

hogy ezért külön díjat vagy térítést fizetne csak köteles félévvel előbb fölmondani.

6. A becslési adatokat az intézet önmaga, saját költségén szerzi be és csak a kölcsönből vonja le.

7. A jól fölszerelt kérvények lehető rövid idő alatt okvetlenül érdemleges elintéztést nyernek.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete Nyitra székhelylyel egy vidéki képviselőt állított fel s ennek — a szomszéd megyék határos területeire is kiható — vezetésével =====

MÉREY LAJOS nyitrai ügyvéd urat bizta meg, kihez a kölcsöntkérő ügyfelek teljes bizalommal fordulhatnak s tőle minden további fölvilágosítást díjmentesen nyerhetnek.

KISBIRTOKOSOK ORSZ.
FÖLDHITELINTÉZETE.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12,4% tiszta káli = 23—24%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra) továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98—99%) elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.